

1.1.17 Sbírka na počítání v tabulkách

Cílem této sbírky není v první řadě nácvik počítání v tabulkách. Hlavním cílem je nácvik vyvozování: schopnosti z několika málo zásadních informací řešit různé situace. Všechny příklady je třeba řešit jen na základě pravidel uvedených ještě před prvním příkladem. Je možné použít i odvozená pravidla v jednotlivých příkladech, ale je třeba si uvědomovat jejich spojení se základními pravidly.

Pohybová tabulka zachycuje pohyb pomocí hodnot dráhy v měřených okamžicích. Z těchto hodnot můžeme vypočítat (postup shora dolů) průměrné rychlosti (průměrná zrychlení) v jednotlivých intervalech pomocí vzorců:

- $v = \frac{\Delta s}{\Delta t}$ (rychlost je změna dráhy za změnu času),
- $a = \frac{\Delta v}{\Delta t}$ (zrychlení je změna rychlosti za změnu času).

Př. 1: Zopakuj postup, kterým byla podle uvedených vzorců vypočtena průměrná rychlost pro interval od 0,05 s do 0,1 s (0,2 m/s) a průměrné zrychlení pro interval od 0,2 s do 0,25 s (6 m/s^2).

čas [s]	0	0,05	0,1	0,15	0,2	0,25	0,3
dráha [m]	0,000	0,001	0,011	0,035	0,074	0,128	0,196
rychlost [m/s]	0,000	0,020	0,200	0,480	0,780	1,080	1,360
zrychlení [m/s^2]	0,000	0,4	3,600	5,600	6,000	6,000	5,600

Tabulku můžeme používat také obráceně a počítat ze známých hodnot zrychlení hodnoty rychlosti (dráhy) pomocí stejných vzorců (postup zezdola nahoru).

Př. 2: Zopakuj postup, kterým byla podle uvedených vzorců vypočtena průměrná rychlost pro interval od 0,1 s do 0,15 s (0,48 m/s) a dráha v čase 0,3 s (0,196 m).

čas [s]	0	0,05	0,1	0,15	0,2	0,25	0,3
dráha [m]	0,000	0,001	0,011	0,035	0,074	0,128	0,196
rychlost [m/s]	0,000	0,020	0,200	0,480	0,780	1,080	1,360
zrychlení [m/s^2]	0,000	0,4	3,600	5,600	6,000	6,000	5,600

Př. 3: Dopln tabulku zachycující pohyb šneka.

čas [s]	0	5	10	15	20	25	30
dráha [mm]	0	13	24	41	56	61	70
rychlost [mm/s]							

Př. 4: Dopln tabulku zachycující pohyb šneka.

čas [s]	0	5	10	15	20	25	30
dráha [mm]	0						
rychlost [mm/s]	0	1,3	1,8	1,9	2	2,4	2,4

Př. 5: Dopln tabulku zachycující pohyb šneka.

čas [s]	0	4	8	12	16		
---------	---	---	---	----	----	--	--

dráha [mm]	1	9			30	36	42
rychlost [mm/s]	0		1,5	2		1,5	1,2

Př. 6: Dopln tabulku zachycující pohyb autíčka. Jakým pohybem se pohybuje?

čas [s]	0	3	6	9	12	15	18
dráha [cm]	0	27	56	84	120	150	180
rychlost [cm/s]	0						

Př. 7: Autíčko se pohybuje přibližně rovnoměrně. Dopln tabulku zachycující jeho pohyb. Která z naměřených hodnot je zřejmě nesprávná? Odhadni správnou hodnotu.

čas [s]	0	2	4	6	8	10	12
dráha [cm]	0	52	106	161	225	271	326
rychlost [cm/s]	0						

Př. 8: Vyplň tabulku, která zachycuje rovnoměrný pohyb nákladního vlaku rychlostí 16 m/s. Počáteční dráha je 60 m, interval měření 0,5 s.

Př. 9: Autíčko se pohybuje rovnoměrně rychlostí 8 cm/s. Dopln tabulku zachycující jeho pohyb.

čas [s]		5	6	8		15	
dráha [cm]	10	18			58		138
rychlost [cm/s]							

Př. 10: Autíčko se pohybuje rovnoměrně. Dopln tabulku zachycující jeho pohyb. Časový interval se v průběhu měření nemění.

čas [s]		8		12			
dráha [cm]		46		94			
rychlost [cm/s]							

Př. 11: V tabulce je zachycena část pohybu poskakujícího nafukovacího míče. Dopln tabulku. Jde o rovnoměrný (rovnoměrně zrychlený) pohyb? V jakých časech se míč odrazil?

čas [s]	3,15	3,2	3,25	3,3	3,35	3,4	3,45
dráha [m]	0,102	0,007	0,047	0,105	0,150	0,179	0,194
rychlost [m/s]	-1,61						
zrychlení [m/s²]	-5,4						

Př. 12: V tabulce je zachycena část pohybu zrychlujícího auta. Dopln tabulku. Kdy řidič řadil?

čas [s]	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6
dráha [m]		24				42	
rychlost [m/s]	6				9		
zrychlení [m/s²]	4	4	0	0			4

Př. 13: Vyplň tabulku, která zachycuje rovnoměrně zrychlený pohyb kamene hozeného rychlostí 8 m/s kolmo dolů z výšky 11 m. Zrychlení padajícího kamene je 10 m/s^2 , za časový interval zvol 0,2 s. Za jak dlouho dopadne kámen na zem?

Př. 14: Dopln tabulku, která zachycuje let nafukovacího míče vzduchem. Časový interval ani zrychlení míče se nemění. Do jaké největší výšky míč vystoupal? Kdy?

čas [s]		0,5					
dráha [m]		10	12				
rychlost [m/s]		8	4				
zrychlení [m/s^2]							

Př. 15: Dopln tabulku, která chaoticky zachycuje rovnoměrně zrychlený pohyb bošoloplánu.

čas [s]	0		2	4			6
dráha [m]		-4			-1		
rychlost [m/s]		-2	-1	1		2,5	
zrychlení [m/s^2]							